

Základní pojistné pojmy

30.11.2021

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

FIU/BPFPM

Ing. Roman Hlawiczka, Ph.D.

Katedra financí a účetnictví

Otázka: Co je to pojistná hodnota?

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	Výše pojistného za pojistná nebezpečí.
B	Pojistné vztahující se k nově sjednaným pojistným smlouvám a změnám stávajících pojistných smluv za sledované období.
C	Limit pojistného plnění.
D	Nejvyšší možná majetková újma, která může nastat v důsledku pojistné události.

Pojem pojistná hodnota občanský zákoník používá, ale nedefinuje. Pojistná hodnota má význam v pojištění majetku. Pojistná hodnota představuje nejvyšší možnou majetkovou újmu, která může na pojištěném majetku nastat v důsledku pojistné události. Pojistná hodnota pojištěného majetku je určena jeho cenou. Není-li pojistná hodnota majetku sjednána, představuje ji obvyklá cena pojištěného majetku. Smluvně může být pojistná hodnota sjednána nejen jako cena obvyklá, ale také například jako cena nová nebo cena časová.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2814, § 2849; DUCHÁČKOVÁ, E. Principy pojištění a pojišťovnictví. 3. aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2009. ISBN 978-80-86929-51-4.

Otázka: Pokud známe pojistnou hodnotu pojištěného majetku, určí se horní hranice pojistného plnění u škodového pojištění vztahujícího se na celou hodnotu pojištěného majetku:

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	Pojistnou částkou ve výši odpovídající pojistné hodnotě. Pokud tomu odpovídá pojistný zájem, může být horní hranice pojistného plnění určena limitem pojistného plnění.
B	V případě škodového pojištění majetku není horní hranice pojistného plnění nijak omezena.
C	Jako trojnásobek ročního pojistného za takové pojištění.
D	Limitem pojistného plnění, který může být sjednán nejvýše v částce odpovídající jedné polovině pojistné hodnoty pojištěného majetku.

Pojistná hodnota představuje nejvyšší možnou majetkovou újmu, která může na pojištěném majetku nastat v důsledku pojistné události. Pokud lze při pojištění majetku určit pojistnou hodnotu pojištěného majetku, určí se horní hranice pojistného plnění v případě škodového pojištění majetku pojistnou částkou odpovídající pojistné hodnotě pojištěného majetku v době uzavření pojistné smlouvy. Limit pojistného plnění lze jako horní hranici pojistného plnění v takovém případě sjednat, pokud tomu odpovídá pojistný zájem. Limit pojistného plnění se rovněž použije k určení horní hranice pojistného plnění, pokud nelze určit pojistnou hodnotu pojištěného majetku nebo pokud se pojištění vztahuje pouze na část hodnoty pojištěného majetku (tzv. zlomkové pojištění).

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2814.

Otázka: Horní hranice pojistného plnění se vztahuje (pokud nebylo ujednáno jinak):

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	Na jednu škodnou událost.
B	Na všechny škodné události nastalé za dobu trvání pojištění.
C	Na škodné události, které nastanou v prvním roce pojištění.
D	Na všechny škodné události nastalé v jednom pojistném roce.

Byla-li ujednána hranice pojistného plnění, má se za to, že se vztahuje na jednu škodnou událost. Něco jiného může být sjednáno v pojistné smlouvě.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2813.

Otázka: Co je to spoluúčast?

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	Pojistitelem stanovená částka při likvidaci pojistné události, kterou se pojištěný podílí na pojistné události.
B	V pojistné smlouvě povinně dohodnutá částka, kterou se pojištěný podílí na pojistné události, která je vždy stanovena jako fixní.
C	Pojistitelem stanovená částka, o kterou krátí pojistné plnění. Může být stanovena jako fixní, nebo procentem.
D	V pojistné smlouvě dohodnutá částka, kterou se pojištěný podílí na úbytku majetku k němuž došlo v důsledku pojistné události.

Spoluúčast je dohodnutá peněžní částka, kterou se pojištěný podílí na pojistné události. Jedná se o v penězích sjednanou částku úbytku majetku pojištěného v důsledku pojistné události. Stanovuje se pevnou částkou, nebo procentem z výše vzniklé újmy, anebo kombinací obou těchto možností určení výše spoluúčasti.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2815.

Otázka: Komu hradí pojistitel zachraňovací náklady?

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	Pojistníkovi či jiné osobě, která tyto náklady vynaložila nad rámec povinností stanovených zákonem.
B	Pouze pojistníkovi, který s pojistitelem uzavřel pojistnou smlouvu.
C	Pouze obmyšlenému.
D	Pouze pojištěnému, na jehož majetek se pojištění vztahuje.

Vynaložil-li zachraňovací náklady pojistník, pojištěný nebo jiná osoba nad rámec povinností stanovených jiným zákonem, má proti pojistiteli právo na jejich náhradu.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2819.

Otázka: Kdy dojde v pojištění majetku, které nebylo sjednáno jako tzv. zlomkové pojištění, k podpojištění? Je-li pojistná částka v době pojistné události:

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	Stejná nebo vyšší než pojistná hodnota pojištěného majetku.
B	Nižší než pojistná hodnota pojištěného majetku.
C	Stejná jako pojistná hodnota pojištěného majetku.
D	Vyšší než pojistná hodnota pojištěného majetku.

Situaci, kdy pojistná částka dohodnutá v pojistné smlouvě je nižší, než je pojistná hodnota pojištěného majetku, označujeme jako podpojištění, a to pokud se nejedná o tzv. zlomkové pojištění (pojištění, které se vztahuje jen na část hodnoty pojištěného majetku). V takovém případě sníží pojistitel pojistné plnění v takovém poměru, v jakém je výše pojistné částky k pojistné hodnotě.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2814, § 2854.

Otázka: Je-li sjednána odčelná spoluúčast, pak pojistitel:

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	V případě pojistné události uplatní při stanovení výše běžného pojistného na další pojistné období přirážku (malus).
B	Vyplatí pojistné plnění ve výši majetkové újmy způsobené pojistnou událostí, pokud výše majetkové újmy přesáhne výši sjednanou v pojistné smlouvě.
C	Vyplatí pojistné plnění ve výši majetkové újmy, pouze pokud ke škodné události došlo po uplynutí stanovené doby od počátku pojištění.
D	Vyplatí pojistné plnění ve výši majetkové újmy s odečtením částky spoluúčasti sjednané v pojistné smlouvě.

Spoluúčast (franšíza) omezuje výši pojistného plnění vyplácenou pojistitelem při pojistné události. Občanský zákoník upravuje dvě formy spoluúčasti – jednak odčelnou spoluúčast a jednak integrální spoluúčast. Při odčelné spoluúčasti nese osoba, které vzniká právo na pojistné plnění, ke své tíži část úbytku majetku v rozsahu sjednaném v pojistné smlouvě. Jde tedy o část úbytku majetku, která nikdy nebude reparována pojistným plněním pojistitele a pojistitel ji vždy při stanovení výše pojistného plnění „odečte“. Naopak v případě sjednání integrální spoluúčasti nese osoba, které vzniká právo na pojistné plnění ke své tíži úbytek majetku, pokud nepřesáhne výši sjednané spoluúčasti. Pojistitel tedy neposkytne pojistné plnění, pokud je majetková újma nižší než sjednaná integrální spoluúčast. Pokud vznikne majetková újma vyšší, poskytne pojistitel oprávněné osobě pojistné plnění v plné výši vzniklé majetkové újmy. Spoluúčast nijak nesouvisí se zohledněním škodného průběhu pojištění pro stanovení výše pojistného (tzv. bonus/malus) ani s možností ujednání doby, před jejímž uplynutím nevzniká pojistiteli povinnost poskytnout pojistné plnění (čekací doba).

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2815; CIPRA, T. Pojistná matematika: teorie a praxe. 2. aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2006. ISBN 80-86929-11-6. str. 325.

Otázka: Co je to pojistná částka?

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	V pojistné smlouvě dohodnutá částka, kterou platí pojistník pojistiteli za poskytnutí pojistné ochrany.
B	Částka předepsaného pojistného podle uzavřené pojistné smlouvy, která časově souvisí s probíhajícím účetním obdobím.
C	Částka, která je vyplacena pojišťovacímu zprostředkovateli za sjednání pojištění.
D	V pojistné smlouvě dohodnutá horní hranice pojistného plnění.

V pojistné smlouvě dohodnuté nejvyšší plnění z pojistné události, event. z několika pojistných událostí za určité časové období. Pojistná částka se určuje na návrh pojistníka, přičemž její výše by měla odpovídat pojistné hodnotě pojištěného majetku v době uzavření pojistné smlouvy.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2813, § 2814; KARFÍKOVÁ, M., PŘÍKRYL, V., VYBÍRAL, R. a kol. Pojišťovací právo. 2. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 309–310.

Otázka: Vyberte, které z níže uvedených tvrzení o povinnostech pojistníka po vzniku vícenásobného pojištění je pravdivé:

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	Pojistník je povinen oznamovat vznik vícenásobného pojištění pouze vedoucímu pojistiteli.
B	Pojistník je povinen oznámit bez zbytečného odkladu vznik vícenásobného pojištění České národní bance s uvedením ostatních pojistitelů a pojistných částek nebo pojistných limitů ujednaných v ostatních pojistných smlouvách.
C	Pojistník je povinen oznámit bez zbytečného odkladu vznik vícenásobného pojištění každému pojistiteli.
D	Pojistník je povinen oznámit vznik vícenásobného pojištění každému pojistiteli pouze v případě, pokud dojde k pojistné události a pojištěný uplatňuje nárok na pojistné plnění.

Občanský zákoník ukládá pojistníkovi povinnost oznámit bez zbytečného odkladu vznik vícenásobného pojištění každému pojistiteli s uvedením ostatních pojistitelů a pojistných částek nebo pojistných limitů ujednaných v ostatních pojistných smlouvách. Oznamovací povinnost vůči České národní bance (ani komukoli jinému) právní úprava vícenásobného pojištění dle občanského zákoníku pojistníkovi neukládá.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2818 odst. 1.

Otázka: Kdo je to oprávněná osoba?

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	Jakákoliv osoba, které z pojištění vznikají práva.
B	Osoba, které na základě pojistné události vznikne právo na pojistné plnění.
C	Osoba, která jediná je oprávněna oznámit pojistiteli pojistnou událost.
D	Pouze osoba, kterou určil pojistník v pojistné smlouvě jménem nebo vztahem.

Oprávněnou osobou se rozumí osoba, které v důsledku pojistné události vznikne právo na pojistné plnění. Oznámit pojistiteli pojistnou událost může nejen osoba, která se pokládá za oprávněnou osobu, ale i jakákoliv další osoba, která má na pojistném plnění právní zájem. Osoba, určená pojistníkem v pojistné smlouvě jménem nebo vztahem k pojištěnému, se nazývá obmyšlený a je určována pouze tehdy, je-li pojistnou událostí smrt pojištěného.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2770, § 2796, § 2829.

Otázka: Co je to pojistné plnění?

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	Plnění, které je povinen pojistitel poskytnout oprávněné osobě z důvodu vzniku pojistné události.
B	Pojistná ochrana poskytovaná pojistitelem na základě pojistné smlouvy.
C	Soubor povinností, který vyplývá oběma smluvním stranám z pojistné smlouvy.
D	Částka, kterou je povinen hradit pojistník pojistiteli na základě pojistné smlouvy.

Pojistné plnění je plnění, které je povinen pojistitel poskytnout oprávněné osobě, nastane-li v pojistné smlouvě uvedená pojistná událost. Pojistné plnění se zpravidla poskytuje ve formě finančního plnění. Částka, kterou se zavázal v pojistné smlouvě pojistník hradit pojistiteli, se nazývá pojistné.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2758 odst. 1; slovník ČNB: <https://www.cnb.cz/cs/obecne/slovník> (viz „pojistné plnění“).

Otázka: Co to je škodové pojištění?

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	Pojištění, které slouží k náhradě újmy vzniklé v důsledku pojistné události, s výjimkou zachraňovacích nákladů.
B	Pojištění, které slouží k náhradě úbytku majetku v důsledku pojistné události, a to v rozsahu ujednaném v pojistné smlouvě.
C	Pojištění, u kterého výplatou pojistného plnění nikdy nepřechází na pojistitele právo na náhradu škody.
D	Pojištění, ve kterém se pojistné plnění vždy snižuje o ujednanou spoluúčasť pojištěného.

Škodové pojištění je pojištění, které slouží k vyrovnání újmy na majetku vzniklé v důsledku pojistné události. Z pojištění je hrazena – v závislosti na ujednáních obsažených v pojistné smlouvě – způsobená újma, tedy se nemusí jednat jen o majetkovou újmu (škodu), ale i o nemajetkovou újmu. Ze škodového pojištění jsou hrazeny rovněž zachraňovací náklady. Ve škodovém pojištění je možné (nikoliv povinné) sjednat spoluúčasť oprávněné osoby, o kterou sníží pojistitel pojistné plnění. Ve škodovém pojištění přechází na pojistitele výplatou pojistného plnění proti jinému právo na náhradu škody nebo jiné obdobné právo, a to až do výše vyplaceného pojistného plnění.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2811, § 2814-15, § 2819-20, § 2894 odst. 1.

Otázka: Co je to likvidace pojistné události?

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	Skartace spisu, včetně výmazu dat o pojistné události a jejím šetření ze systémů pojišťovny.
B	Souhrn činností zahrnující šetření, zda má pojišťovna na základě pojistné události povinnost plnit, výpočet pojistného plnění, vč. jeho výplaty a sdělení výsledku šetření příslušné osobě.
C	Činnost pojišťovacího zprostředkovatele, spočívající v nápomoci klientovi s vyřízením pojistné události s pojišťovnou, včetně uplatnění odvolání proti výsledku šetření pojistné události.
D	Činnost, zahrnující šetření pojistné události, kterou je pojišťovna oprávněna vykonávat, pouze pokud k takové činnosti získá živnostenské oprávnění.

Likvidací pojistné události se rozumí činnosti, které spočívají v šetření, zda došlo k události vyvolané pojistným nebezpečím, tedy zda vznikla povinnost pojišťovny plnit. Zahrnuje také průběžnou komunikaci s příslušnými osobami (např. sdělení, proč nelze ukončit šetření do tří měsíců od oznámení pojistné události) nebo výplatu přiměřené zálohy na pojistné plnění (typicky v případech, kde je již zjištěna povinnost pojistitele poskytnout plnění, ale není známa jeho výše). Následuje stanovení výše pojistného plnění, sdělení výsledku šetření osobě, která uplatnila nárok na pojistné plnění a poté výplata pojistného plnění oprávněné osobě nebo poškozenému. Likvidaci pojistné události jsou oprávněny provádět pojišťovny na základě svého povolení k provozování pojišťovací činnosti licence (likvidace je to typická součást pojišťovací činnosti) a dále samostatní likvidátoři pojistných událostí na základě živnostenského oprávnění (vázaná živnost). Pomoc při uplatňování práv z pojištění, kterou poskytuje pojišťovací zprostředkovatel, je součástí zprostředkování pojištění a o likvidaci pojistné události se z podstaty věci nejedná.

Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, § 3 odst. 1 písm. f) n); zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, Příloha č. 2; zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, § 2 písm. e) bod 5.

Otázka: Kdo je to poškozený?

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	Pojistník, z jehož pojištění bylo vyplaceno pojistné plnění a v důsledku toho mu bylo pojištění vypovězeno.
B	Pojištěný, z jehož pojištění odmítla pojišťovna vyplatit pojistné plnění a je proto tímto jejím postupem poškozen.
C	Osoba, které byla způsobena újma na zdraví, životě nebo majetku, kterou jí má někdo jiný povinnost nahradit.
D	Osoba, které svědčí právo na úspěšné uplatnění nároku na výplatu pojistného plnění u soudu proti pojišťovně, bez ohledu na to, o jaké pojištění se jedná.

Poškozeným je osoba, které byla způsobena újma a zároveň existuje povinnost jiné osoby (škůdce) způsobenou újmu nahradit (nejen osoby, kterým byla újma způsobena trestným činem). K uplatnění práva na pojistné plnění u soudu je oprávněna (tzv. aktivně legitimována) pouze osoba, u které tak stanoví pojistná smlouva (tzv. oprávněná osoba) nebo u které tak stanoví zákon (např. poškozený z pojištění odpovědnosti z provozu vozidla). Každý poškozený tedy nemá právo uplatnit právo přímo proti pojišťovně u soudu, ale musí jej primárně uplatnit u osoby, která je povinna mu vzniklou újmu nahradit.

KARFÍKOVÁ, M., PŘÍKRYL, V., VYBÍRAL, R. *Pojišťovací právo. 2. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 356; Encyklopedický slovník pojmů ČAP: <http://www.cap.cz/odborna-verejnost/on-line-slovniky-a-encyklopedie/encyklopedie-pojmu/aplikace> (viz „poškozený“).*

Otázka: Co je to pojistné nebezpečí?

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	Jiný název pro pojistné riziko.
B	Možná příčina vzniku pojistné události.
C	Míra pravděpodobnosti vzniku pojistné události.
D	Riziko, které na sebe pojistitel přebírá v případě, že nemá sjednáno zajištění.

Pojistné nebezpečí je obecné označení pro možnou příčinu vzniku pojistné události. Pojistná nebezpečí jsou vymezena v pojistné smlouvě a jsou jimi např. úraz, nemoc, požár, vloupání, vichřice, krupobití. Pojistné riziko je pojem odlišný od pojistného nebezpečí. Pojistným rizikem se rozumí míra pravděpodobnosti vzniku pojistné události, vyvolané pojistným nebezpečím.

KARFÍKOVÁ, M., PŘÍKRYL, V., VYBÍRAL, R. Pojišťovací právo. 2. přeprac. vyd. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 281; zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2767.

Otázka: Záznam z jednání:

Odpovědi (Jedná správná odpověď)

A	Musí být sepsán z každého jednání se zákazníkem a zákazník musí stvrdit svým podpisem jeho správnost.
B	Nemusí být vyhotovován, s výjimkou případů, kdy to vyžaduje pojišťovna nebo pravidla pojišťovacího zprostředkovatele.
C	Musí být sepsán z jednání, na základě kterého bylo sjednáno pojištění, s výjimkou pojištění velkých pojistných rizik.
D	Musí být sepsán pouze tehdy, pokud o to zákazník požádá a zákazníkovi musí být předán v listinné formě.

Záznam z jednání musí být vyhotoven pojišťovnou nebo pojišťovacím zprostředkovatelem pouze v případech, stanovených zákonem č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění. Mj. vždy, když jednání vedlo ke sjednání pojištění. Výjimkou je pojištění velkých pojistných rizik, u kterého není povinnost záznam z jednání sepisovat a dále také podstatná změna neživotního pojištění, jestliže výše pojistného za pojištění nepřesahuje 600 € za rok, resp. 200 € u pojištění s pojistnou dobou do 3 měsíců.

Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, § 79.

DĚKUJI ZA POZORNOST

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ
